Bodembeheer van de Toekomst
Bouwstenen voor het omgevingsplan

Informatieblad Bruidsschatregel ‘Activiteiten op een locatie met historische bodemverontreiniging zonder onaanvaardbaar risico’

(ook wel: bruidsschatregel locaties beschikt ernst, geen spoed)

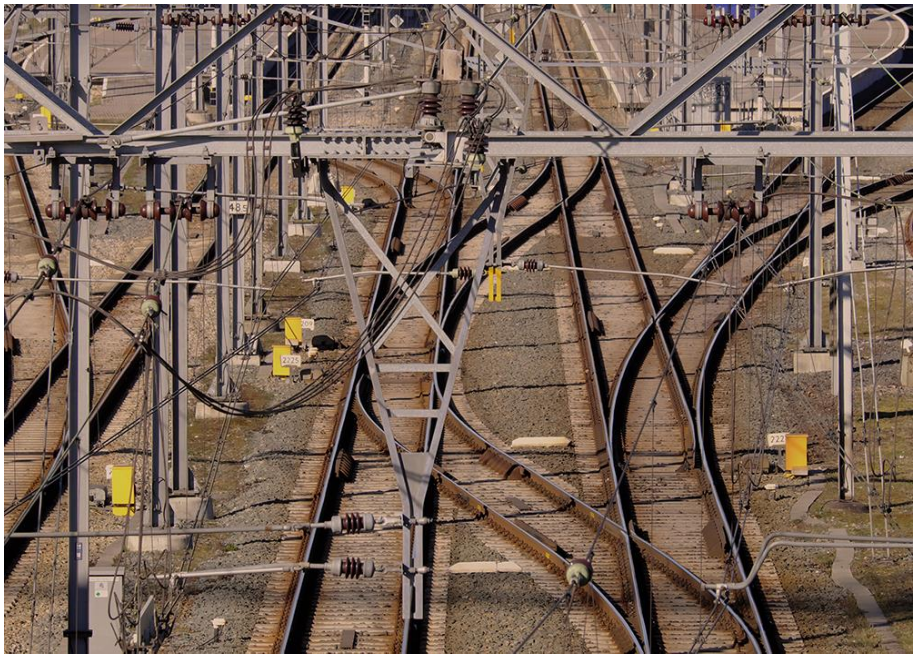

Bouwsteen: Aanvullingsspoor
Datum: 28-3-2022
Auteur: Marion Sibeijn, Marcel Cassee, en Mariëlle de KokVersie: 80% versie

Partners

Inhoudsopgave

Aanpak op een natuurlijk moment 3

Kenbaarheid beschikkingen ernst, geen spoed 3

Vangnetfunctie 4

Samen werken aan een goede grondwaterkwaliteit 4

Aanpak op een natuurlijk moment

Gevallen van verontreiniging die onder de Wet bodembescherming (Wbb) zijn beschikt als 'ernstig geval, geen spoed om te saneren', vallen niet onder het overgangsrecht tenzij een saneringsplan is ingediend of een maatregel of gebruiksbeperking op grond van artikel 37 lid 4 Wbb in de beschikking ernst, geen spoed is opgenomen[1]. De aanpak van deze verontreinigingssituaties valt straks onder de in het omgevingsplan te stellen regels over bouwen van een bodemgevoelig gebouw (waarbij eventueel een sanering aan de orde kan zijn) en eventuele andere regels die de gemeente in het omgevingsplan opneemt ter bescherming van de bodem, dan wel regels die de provincie hierover opneemt in de omgevingsverordening. Dit laatste zal met name spelen bij bronnen van verontreiniging die het grondwater verontreinigen.

Op verzoek van de VNG is via de bruidsschat een algemene regel in het tijdelijk deel van het omgevingsplan gezet die een initiatiefnemer van een activiteit op een locatie beschikt ernst, geen spoed opdraagt om - voor zover dit redelijkerwijs kan worden verlangd - mitigerende of sanerende maatregelen te treffen ten aanzien van de aanwezige bodemverontreiniging bij het uitvoeren van die activiteit (artikel 22.132 bruidsschat omgevingsplan). Hierbij werd vooral gedacht aan mobiele verontreinigingen die het grondwater verontreinigen.

Onder de Wet bodembescherming is het uitgangspunt dat een ernst, geen spoedgeval van verontreiniging wordt aangepakt op een natuurlijk moment. Dit is onder de Omgevingswet (naast de bruidsschatregels over bouwen van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie) vertaald naar de bruidsschatregel voor beschikte ernst, geen spoedlocaties, waarin er alleen eisen worden gesteld aan de omgang met de ernst, geen spoedverontreiniging als er toch al een activiteit plaatsvindt op de locatie. Het gaat hierbij dus niet om een zelfstandige saneringsplicht. De extra moeite en kosten van het beperken of verwijderen van de verontreiniging mogen niet onevenredig belastend zijn voor de initiatiefnemer.

Kenbaarheid beschikkingen ernst, geen spoed

De beschikking ernst, geen spoed die is genomen voor inwerkingtreding van de Omgevingswet blijft kenbaar via de Basisregistratie Kadaster. De Wkpb[2]-historie van de locatie blijft daarin zichtbaar.

---

[1] Overgangsrecht is van toepassing als op grond van artikel 37 lid 4 Wbb maatregelen of gebruiksbeperkingen zijn opgelegd in een beschikking ernst, geen spoed. De beschikking ernst, geen spoed waarin die maatregelen of gebruiksbeperkingen zijn opgenomen zal geregistreerd blijven in de openbare registers van het Kadaster. Op dit moment is dit juridisch nog niet goed verankerd, hiervoor volgt reparatie. In een brief van BZK aan de bevoegde overheden Wbb wordt toegelicht wat de bevoegde overheden moeten doen met deze registratie. De verwachting is dat deze brief in april/mei 2022 aan de bevoegde overheden wordt verstuurd.

[2] Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken. Onder de Wet bodembescherming moet een ernst, geen spoedbeschikking geregistreerd worden (interventiewaarde-contour vaste bodem). Deze Wkpb-registratie blijft actief als de beschikking onder het overgangsrecht valt, d.w.z. als voorafgaand aan inwerkingtreding van de Omgevingswet een saneringsplan is ingediend dan wel een maatregel of gebruiksbeperking is opgelegd als bedoeld in artikel 37 lid 4 Wbb. In andere gevallen is de voormalige Wkpb-registratie via de historie van de locatie in het Kadaster kenbaar.

Vangnetfunctie

Voor de omgevingsplanactiviteit bouwen van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie bevat het omgevingsplan - aanvankelijk via de bruidsschat - regels op basis waarvan saneringsmaatregelen (of andere beschermende maatregelen) ten aanzien van de vaste bodem worden geëist indien de waarde toelaatbare kwaliteit bodem wordt overschreden. Deze maatregelen kunnen ook betrekking hebben op mobiele bronnen in de vaste bodem die het grondwater (kunnen) verontreinigingen.

Voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw staan in het omgevingsplan dus specifieke regels, hetgeen verplicht is op grond van instructieregels voor het omgevingsplan in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

De gemeente kan de regels over bouwen van een bodemgevoelig gebouw en het saneren daarbij aanpassen en het verwijderen van mobiele bronnen verplicht stellen (bijvoorbeeld door de saneringsaanpak verwijderen verplicht te stellen en daarmee de saneringsaanpak afdekken niet toe te staan). In dat geval ligt de inzet van de bruidsschatregel locaties beschikt ernst, geen spoed voor de aanpak van mobiele bronnen in de vaste bodem niet voor de hand, want voor dit onderwerp zijn er dan al specifieke regels.

Heeft een gemeente deze aanpassing niet gedaan, dan kan de bruidsschatregel locaties beschikt ernst, geen spoed als vangnet fungeren omdat er dan geen andere, meer specifieke regels van toepassing zijn.

Samen werken aan een goede grondwaterkwaliteit

Gelet op artikel 2.2 Omgevingswet (afstemming en samenwerking) is overleg tussen gemeente, waterschap en provincie over mobiele verontreinigingen die de grondwaterkwaliteit negatief (kunnen) beïnvloeden (en over deze bruidsschatregel) noodzakelijk.

De mobiele ernst, geen spoedverontreinigingen kunnen relevant zijn voor het regionaal waterprogramma (of waterbeheerprogramma van het waterschap) en voor het eventueel stellen van (instructie)regels in de omgevingsverordening of het stellen van regels in het omgevingsplan (of de waterschapsverordening) met het oog op grondwaterkwaliteit. Op grond van artikel 4.12a Bkl moet bij het vaststellen van de waterprogramma’s, waaronder het regionaal waterprogramma van de provincie, bij de afweging of sanering van een historische grondwaterverontreiniging nodig is, rekening worden gehouden met de signaleringsparameters voor grondwaterkwaliteit (interventiewaarden). Bij ernst, geen spoedverontreinigingen is sprake van overschrijding van de interventiewaarde.

De provincie, gemeente en waterschap bepalen in overleg welke mobiele verontreinigingen nog relevant worden geacht voor het behalen van een voldoende grondwaterkwaliteit in het licht van de kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn (GWR) of vanwege andere ambities of maatschappelijke opgaven. Bij de beoordeling of het vanwege de KRW/GWR-doelstelling 'voorkomen of beperken van inbreng' (prevent and limit) noodzakelijk is om (een inbreng van) een grondwaterverontreiniging aan te pakken, speelt kosteneffectiviteit een belangrijke rol. Kan een initiatiefnemer er makkelijk bij, dan is het al snel kosteneffectief om een verontreiniging weg te

halen. Als er niet andere, meer specifieke regels gelden, kan in deze situaties de bruidsschatregel beschikte ernst, geen spoedgevallen, een rol spelen.

De bruidsschatregel locaties beschikt ernst, geen spoed kan worden benut om invulling te geven aan eventuele instructieregels van de provincie ten aanzien van grondwater of om ambities ten aanzien van het grondwater te helpen realiseren.

Een gemeente of provincie kan ook aan de regels over de milieubelastende activiteiten (mba) graven in de bodem of saneren van de bodem (aangewezen in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)) maatwerkregels of maatwerkvoorschriften verbinden om verspreiding van verontreiniging naar het grondwater tegen te gaan.

Bruidsschatregel omzetten naar het nieuwe deel omgevingsplan

Er zijn verschillende manieren om met de bruidsschatregel om te gaan (schrappen, behouden, aanpassen). In het juridische frame over de bruidsschatregel locaties beschikt ernst, geen spoed is dit nader uitgewerkt.

In plaats van het aanpassen van de bruidsschatregel zelf, kan ook worden gekozen voor een maatwerkvoorschrift op de bruidsschatregel. Bijvoorbeeld om een locatie expliciet aan de bruidsschatregel te koppelen, of om de maatregelen te concretiseren. Dit wordt hieronder nader toegelicht met daarbij enkele voorbeelden.

Maatwerkvoorschrift op de bruidsschatregel beschikt ernst, geen spoed

Het is mogelijk om een maatwerkvoorschrift op te leggen als het omgevingsplan hiervoor een grondslag biedt. In de bruidsschat omgevingsplan is die grondslag (voor milieubelastende activiteiten) opgenomen in artikel 22.45.

Indien het maatwerkvoorschrift wordt opgelegd naar aanleiding van een nieuwe activiteit, moet de gemeente wel eerst op een of andere wijze ervan op de hoogte geraken dat er een nieuwe activiteit zal worden verricht op de locatie. Bijvoorbeeld omdat daarvoor een meld- of vergunningplicht geldt.

Het is handig om een eigen toetsingskader (beleidsregel) te hebben voor het opleggen van een maatwerkvoorschrift, waar je als bevoegd gezag aan toetst en naar kan verwijzen ten behoeve van de motivering.

Voorbeelden van maatwerkvoorschriften op de bruidsschatregel beschikt ernst, geen spoed zijn:

- Via een maatwerkvoorschrift paragraaf 22.3.7.3 van de bruidsschat voor het omgevingsplan koppelen aan een locatie ‘beschikt ernst, geen spoed’;

- Via een maatwerkvoorschrift voorschrijven dat tot (x) meter beneneden maaiveld op locatie (x) de bronnen van verontreiniging met (stof x) moeten worden verwijderd (met omschrijving wat als bron wordt beschouwd) bij het uitvoeren van (activiteit x);
- Via een maatwerkvoorschrift voorschrijven dat bij het uitvoeren van (activiteit x) de verontreiniging met (stof x) moet worden verwijderd uit de vaste bodem tot waarde (x) behoudens verontreinigingen in de vaste bodem die aanwezig zijn op plaatsen die niet bereikbaar zijn met de in te zetten technieken, zoals onder gebouwen, hoofd(transport)leidingen en andere belangrijke (ondergrondse) infrastructuur;
- Via een maatwerkvoorschrift voorschrijven dat het grondwater niet mag worden opgepompt.

Maatwerkvoorschriften en maatwerkregels bij de mba's graven en saneren Bal

Er zijn ook andere mogelijkheden voor de gemeente om maatregelen te eisen bij het uitvoeren van een activiteit op een locatie beschikt ernst, geen spoed. Zo is bijvoorbeeld maatwerk mogelijk bij de mba's graven en saneren in het Bal.

Voorbeelden van een maatwerkvoorschrift of maatwerkregel bij deze activiteiten zijn:

- mba saneren: afdekken niet toegestaan (dus verwijderen)
- mba graven: maatregelen nemen om te voorkomen dat een verontreiniging zich verspreidt naar een diepere watervoerende laag.